

»Dokumentacija« in 25. člen ZVZD-1

Najpomembnejša faza predhodnega varstva je načrtovanje oziroma projektiranje neke dejavnosti.

Avtor:

Primož Gspan
Na jami 11
1000 Ljubljana

V našem primeru graditve objektov. ZVZD-1 zahteva v 25. členu od delodajalca, da pridobi 'dokumentacijo' v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu bodočih uporabnikov (zaposlenih), preden dá objekt v uporabo. Pri tem ZVZD-1 ne definira, kaj je zahtevana 'dokumentacija' niti od kod naj jo delodajalec pridobi. Zakonodajca o graditvi objektov take vrste dokumentacijo uvršča med 'elaborate' in jih umešča v projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja. Sestavek utemeljuje, zakaj naj bi bila 'dokumentacija', kot jo zahteva ZVZD-1, v smislu ZGO-1 te vrste dokument.

Predhodno varstvo in graditev objektov

Pripravlavec zakona o Varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1)¹ je v zakonu posebno poudaril pomen predhodnega varstva. Kot da že varnost in zdravje pri delu ne bi bila predhodno varstvo, katerega namen je vnaprej preprečiti poškodbe in zdravstvene okvare pri delu. Še več: vnaprej preprečiti ali zmanjšati posledice neželenih dogodkov v delovnem in proizvodnem procesu in s tem zmanjševati škode na delovnem bogastvu in gospodarstvu družbe. Širši namen varnosti in zdravja pri delu je zato optimizirati, povečati učinkovitost dejavnosti, povečati boniteto in konkurenčnost podjetja

in družbe.

ZVZD-1 namenja predhodnemu varstvu en, 25. člen.

Nedvomno je za preprečevanje poškodb in zdravstvenih okvar najpomembnejša faza: priprava določene dejavnosti, torej načrtovanje. Z dobrim načrtovanjem se najlažje in najcenejše prepreči in omeji nevarnosti in škodljivosti ter posledično škodo.

Eden od dejavnikov delovnega procesa je fizično okolje, ki ga določa objekt oziroma prostor, v katerem poteka delovni proces.

Varno in zdravo okolje za delo se najučinkovitejše in najcenejše zagotovi s projektiranjem. Priča smo številnim napakam že pri novozgrajenih objektih, ker se investitorji in projektanti ne zavedajo dovolj, da sama gradnja ni končni cilj graditve, ampak je cilj graditve uporaba objekta. Ta mora biti prilagojena namenu uporabe. Namen mora biti jasno razviden iz tehnološkega načrta in projektne naloge, ki na njem temelji.

Drug razlog za napake je, da graditev objektov – s ciljem uporabe – spada formalno pod dva resorja: ministrstvo za okolje in prostor MOP (gradnja) in ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) (uporaba). Pri tem kažejo izkušnje pomanjkljivo sodelovanje med uradniki obeh ministrstev. Ena od posledic tega so slabo usklajeni predpisi. Lep zgled za to je 25. čl. ZVZD-1.

ZVZD-1 in 25. člen

25. člen ZVZD v 1. alineji 25. člena zahteva, da sme delodajalec dati v uporabo objekt le, če pridobi »dokumentacijo« v zvezi z nadaljnjim delom skladno s predpisi o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih ter pisno oceni tveganja, katerim bi delavci lahko bili izpostavljeni pri delu. Iz te dikcije razberemo:

a) Zakonodajalec govori o nadaljnjem delu. To moramo verjetno razumeti kot uporabo končanega objekta. V istem stavku se sklicuje na predpise o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih, torej na dejavnosti, preden je objekt končan in preden se sploh začne njegova uporaba.

b) Zahtevo za pridobitev 'dokumentacije' zakon naslavlja na delodajalca. Zato nedvomno misli na objekte, kjer nastopa delodajalec, torej na objekte, ki so namenjeni delu. Če formulacijo prav razumemo, predhodnega varstva (in dokumentacije) eksplicitno ne zahteva za objekte, kjer delodajalec ni, torej za objekte, ki niso namenjeni delu, npr. stanovanjski objekti ipd. Teh ZVZD-1 posebej ne omenja. Čeprav so tudi v njih potrebna profesionalna opravila ali dela uporabnikov, npr. čiščenje, vzdrževanje, investicijska dela, obnove idr.

c) O izjavi o varnosti z oceno tveganja ni potreben komentar, ker je to že rutinska obveznost delodajalca.

d) Vprašljiva je zahteva v ZVZD-1, da je delodajalec dolžan pridobiti

'dokumentacijo'.

ZVZD-1 delodajalcu nalaga obveznost, da pridobi 'dokumentacijo'. Ne pove pa, kaj dokumentacija sploh je, niti od kod jo delodajalec lahko pridobi. Torej pojem 'dokumentacija' po ZVZD-1 nima niti imena niti naslova.

Dokumentacija je načeloma lahko vse od formalne izjave v enem stavku (čigar koli: investitorja, projektanta, koordinatorja ...) o zagotovljeni varnosti in zdravju za »nadaljnje delo« do študije oziroma elaborata z analizo in ocenami tveganja na temelju tehnološkega načrta z definiranimi zahtevami, predvidenimi ukrepi, podprtega z načrti, izračuni in objektiviziranimi (številčnimi) cilji, ki jih je mogoče v času uporabe objektivno preveriti (meritve). S tem je (nenamerno ali namerno) vnaprej onemogočena možnost nadzora nad pomenom 'dokumentacije'. Nadzornemu organu v tem primeru namreč ni mogoče ugotoviti kaj več od formalnosti, ali delodajalec dokumentacijo »ima« ali je »nima«.

Inženirska zbornica Slovenije in »smernice«

Predpisi ne morajo regulirati vsega in v vseh primerih. Zato mora take primere reševati stroka. Zardi tega je Inženirska zbornica Slovenije (IZS) začela izdajati strokovne smernice. Nekatero, praviloma tehnične smernice, so za uporabo obvezne, druge, neobvezne, so v pomoč reševanja strokovnih nalog. Ena od takih je Splošna smer-

nica za pripravo projektne dokumentacije za varnost in zdravje pri delu,² ki jo pripravlja IZS.

Poleg drugega ta smernica predlaga stroki rešitev nejasnosti v zvezi z zahtevano 'dokumentacijo', in sicer:

a) 'Dokumentacija' naj ima ime »Elaborat o varnosti in zdravju pri delu za uporabnika objekta«.

b) Elaborat o varnosti in zdravju pri delu za uporabnika objekta naj bo, vsaj za objekte, namenjene profesionalnemu delu, skupaj z izkazom o varnosti obvezna sestavina projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (PGD)^{3,4,5}, od koder jo delodajalec lahko pridobi

Utemeljitev

Predpisi in navodila o graditvi objektov (ZGO-1 in 1B,³ Navodila o podrobnejši vsebini projektne dokumentacije)⁴ imenujejo razne »študije, zasnove, elaborate, strokovne ocene, geodetske načrte in podobne dokumente« s skupnim »elaborati«. Elaborati in izkazi se po ZGO-1 in Pravilniku o projektni dokumentaciji⁵ uvrščajo v PGD.

Hrup je ena od sestavin varnosti in zdravja pri delu. Novela Pravilnika o zvočni zaščiti stavb,⁶ ki jo pripravlja MOP, eksplicitno v drugem odstavku drugega člena obravnava tudi varnost pri delu pred hrupom. V 9. členu istega pravilnika zahteva, da je elaborat o hrupu obvezni sestavni del PGD, vključno z izkazom zaščite pred hrupom v stavbah. MOP se s pravilnikom⁶ zaveda pomena hrupa pri delu kot sestavine varnosti in zdravja pri

delu in se ne obotavlja posegati na resorno področje MDDSZ.

Umestitev elaborata o varnosti in zdravju pri delu za uporabnika objekta v PGD omogoča nadzor pri tehničnem pregledu objekta pred izdajo uporabnega dovoljenja (poskusnega obratovanja), ali so v PGD določeni ukrepi v objektu res izvedeni.

Diskusija

Predlog Splošne smernice za varnost in zdravje pri delu daje sicer skrivnostnemu pojmu 'dokumentacija' po ZVZD-1 potrebno ime (Elaborat o varnosti in zdravju pri delu za uporabnika objekta) in naslov (Projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja, PGD). S tem daje namenu 25. členu ZVZD-1 in 'dokumentaciji' operativno vrednost, delodajalcu pa omogoča védenje, kaj je 'dokumentacija' in kje jo lahko dobi.

Zahteva ZVZD-1 z 'dokumentacijo' zavezuje odgovornega vodjo projekta (OVP), da zagotovi, da PGD vsebuje za objekte, namenjene delu, elaborat o varnosti in zdravju pri delu za uporabnika objekta z izkazom o varnosti in zdravju za uporabnika objekta. ZVZD-1 namreč zahteva »dokumentacijo« kot predhodno varstvo. To je v smislu graditve objektov »drugi predpis«, ki ga je treba pri projektiranju upoštevati. Predhodno varstvo pa se zagotavlja za nove objekte s projektiranjem.

Umestitev elaborata o varnosti in zdravju pri delu za uporabnika v PGD omogoča pri tehničnem pregledu obvezno kontrolo o dejanski izvedenosti zahtevanih ukrepov za

zagotavljanje varnosti in zdravja za namenskega uporabnika objekta. S tem se usklajujejo zahteve v ZVZD-1 za predhodno varstvo delavcev pri delu z zakonodajo s področja graditve objektov.

S Pravilnikom o zvočni zaščiti stavb⁶ MOP v praksi uveljavlja načelo, da se hrup pri delu kot elaboratom uvršča v PGD. S tem MOP tudi nedvoumno kaže, kam in pod kakšnim naslovom spada v projektni dokumentaciji hrup kot del varnosti in zdravja pri delu.

Poimenovanje, naslov in mesto 'dokumentacije', je s tem usklajeno z eno od njegovih sestavin – hrupom. Tako predlog o imenu in mestu dokumentacije usklajuje predpise med resorjema MDDSZ in MOP. Navkljub diplomatskemu odgovoru MDDSZ na vprašanje, kaj 'dokumentacija' je, da namreč: »ZVZD-1 ne določa, da je dokumentacija za nadaljnja dela del projektne dokumentacije, temveč da gre za dokumentacijo, ki mora biti pripravljena za vsak projekt, pri katerem je treba upoštevati določbe uredbe⁷ o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih«.

MDDSZ pri sklicevanju na uredbo⁷ o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih⁷ verjetno misli na naloge »koordinatorja I«. V tem primeru bi šlo za nepotrebno podvajanje in s tem za dodatno nepotrebno administrativno oviro, ker je zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu že po predpisih o graditvi objektov dolžnost odgovornih projektantov.

Viri

1. ZVZD-1, Ur. l. RS, št. 43/2011.
2. Splošna smernica za pripravo projektne dokumentacije za varnost in zdravje pri delu, IZS, 2011, v pripravi.
3. ZGO-1 in 1B, Ur. l. RS, št. 110/2002 in spremembe.
4. Navodila o podrobnejši vsebini projektne dokumentacije, IZS, marec 2011.
5. Pravilnik o projektni dokumentaciji, Ur. l. RS, št. 55/2009.
6. Pravilnik o zvočni zaščiti stavb, Ur. l. RS, št. 14/1999, predlog novele 2011.
7. Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih, Ur. l. RS, št. 89/1999, 39/2005.

Poslovna skupina Sava